

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ У ВИКЛАДАННІ ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Вінницький національний технічний університет

Анотація В статті розглядається проблема формування творчого мислення студентів, форми та засоби розвитку креативності в контексті філософських дисциплін, які викладаються автором: «Філософія», «Філософія науки і техніки», «Засоби протидії маніпуляціям свідомістю», «Емоційний інтелект».

Ключові слова: філософія, мислення, креативність, творчі завдання, м'які навички.

Abstract The article deals with the problem of forming students' creative thinking, forms and means of developing creativity in the context of philosophical disciplines taught by the author: "Philosophy", "Philosophy of Science and Technology", "Means of Counteracting Manipulation of Consciousness", "Emotional Intelligence".

Keywords: philosophy, thinking, creativity, creative tasks, soft skills.

У кількох останніх доповідях Всесвітнього економічного форуму в Давосі присвячених прогнозуванню найбільш затребуваних навичок, вмінь, компетентностей з боку роботодавців у своїх працівників незмінно фігурує у першій десятці креативність [див.: 1, 2]. Відповідно така потреба стейкхолдерів неминуче зачіпає університети, які готують фахівців для них. Так чи інакше університети реагують на ці потреби, змінюють навчальні плани та програми дисциплін, додають до них такі компоненти, які мають сприяти розвитку креативності студентів. Розглянемо як можливо успішно реалізувати таке завдання при викладанні філософських дисциплін (тут спираємося на власний досвід викладання).

Як у будь-якій навчальній дисципліні є жорстке ядро, так званих, позитивних (конкретних) знань у вигляді тих чи інших формулювань законів, формул, методів розв'язування задач, алгоритмів побудови певних пристроїв і т.п. Без цього жорсткого ядра знань відповідної дисципліни немає сенсу її вивчати. Отже, завдання сучасної освіти полягає в поєднанні засвоєння «позитивного» набору знань з такими формами й способами навчального процесу, які забезпечують розвиток м'яких навичок [див.: 3, 4, 5], зокрема й креативності. Однією з найбільш популярних і поширених форм такого поєднання є есе. Якщо говорити про філософію, то в ній самій дуже часто філософські тексти постають в такому вигляді. Але використання есе як навчального засобу з цілим рядом переваг має й певні недоліки чи то ризики. Тут йдеться про загрози несамостійного виконання есе з боку студента, особливо це загострюється з поширенням штучного інтелекту та збільшенням його можливостей. ChatGPT став серйозним викликом для викладачів, але будь-який виклик несе не лише загрози, неприємності, а й нові можливості. І одним з нагальних завдань викладачів є знаходження варіантів використання ChatGPT у навчальному процесі, щоб це приносило користь у підготовці фахівців.

Останні кілька років під час викладання курсу «Філософії» пропонував студентам таку тему есе: «Чому мені не потрібна «Філософія» для формування і розвитку ключових навичок для успішної кар'єри»/»Чому мені потрібна «Філософія» для формування і розвитку ключових навичок для успішної кар'єри». Перед написанням есе увага студентів зверталася на те, що Всесвітній економічний форум у Давосі в 2016 році запам'ятався особливою увагою до питань освіти й розвитку як запоруки розв'язання гуманітарних проблем, які є сьогодні і виникатимуть надалі. Необхідною умовою написання есе було ознайомлення з порівняльною таблицею, яку представили аналітики Форуму, що демонструє, які навички були актуальні для успішної кар'єри в 2015 році і які будуть важливими в 2020-му, а в 2021 році представили прогноз на 2025р.

2015	2020	2025
Комплексне розв'язання проблем	Комплексне розв'язання проблем	Аналітичне мислення та інновації
Координація дій з іншими	Критичне мислення	Активне навчання та навчальні стратегії

Управління людьми	Креативність	Комплексне розв'язання проблем
Критичне мислення	Управління людьми	Критичне мислення та аналіз
Взаємодія, ведення перемовин	Координація дій з іншими	Креативність, оригінальність, ініціативність
Контроль якості	Емоційний інтелект	Лідерство та соціальний вплив
Сервіс-орієнтування	Складання суджень і ухвалення рішень	Використання технологій, моніторинг і контроль
Складання суджень і ухвалення рішень	Сервіс-орієнтування	Дизайн технологій та програмування
Активне слухання	Взаємодія, ведення перемовин	Стресостійкість і гнучкість
Креативність	Когнітивна гнучкість	Вміння аргументувати погляди та генерувати ідеї

Для запобігання однакових/списаних робіт студенти перед написанням есе мали подати список своїх м'яких навичок із зазначенням наскільки вони розвинені (добре/посередньо/задовільно/незадовільно) й лише після цього приступали до виконання творчого завдання. Заявлена тема есе неминуче змушувала студента з'ясувати, а що ж вивчалось у курсі «Філософії», які були форми занять, типи завдань, як вони впливали на формування/розвиток тих чи інших навичок. Таким чином забезпечувалося поєднання жорсткого ядра знань дисципліни з розвитком м'яких навичок.

Подібні есе пропонувалися студентам і під час вивчення таких дисциплін як «Філософія науки і техніки», «Засоби протидії маніпуляціям свідомістю», «Емоційний інтелект» де відповідно студенти спів ставляли зміст дисципліни та те як вона впливає на формування/розвиток найбільш затребуваних навичок сучасними роботодавцями.

А ось приклад творчого завдання з дисципліни «Засоби протидії маніпуляціям свідомістю»:

Творче завдання по ЗПМС

Частина I

Завдання по фільму

«Хвіст крутить собакою» (1997)

подивіться фільм і виконайте такі завдання:

Фактуальні завдання (треба дати на них відповідь виходячи зі змісту фільму):

- Чому люди воюють?
- З якою робітничою професією порівняно роботу продюсера?
- Поясніть, чому Албанію вибрали в якості супротивника у війні?
- Наведіть приклади яким чином Конрад Брін пропонував відволікати пресу.
- Чому сержанта Шумана треба було повертати поетапно, на думку продюсера Мотса?»

Творчі завдання:

- Слоган кампанії президента «Не міняй коней на переправі», наведіть три приклади слоганів з виборчих кампаній українських політиків, поясніть, який з них найбільш вдалий, поясніть чому (обсяг 0,25 сторінки).
- Щоб ви запропонували сенатору Джону Нілу, щоб перебити кампанію президента, після того, як оголосили про смерть сержанта Шумана, поясніть чому ваші пропозиції мали б спрацювати (обсяг 0,3 сторінки).
- «Черевики на дереві», яку б подібну традицію ви запропонували для випускників ВНТУ, поясніть, чому ваш варіант отримає визнання й популярність (обсяг 0,3 сторінки).

Частина II

Виберіть фільм на власний розсуд, але такий, щоб у ньому були яскраві вияви маніпуляцій або критичного мислення. Повідомте викладачеві про свій вибір і якщо отримаєте схвалення свого вибору, то виконайте другу частину творчого завдання.

Фактуальні завдання.

Придумайте 5 завдань по змісту фільму, які б стосувалися психологічно-філософської проблематики, маніпуляції свідомістю, ціннісних орієнтирів героїв.

Творчі завдання:

Придумайте 3 завдання (подібних до завдань по фільму «Хвіст крутить собакою») відштовхуючись від змісту вибраного вами фільму.

Дайте свій варіант відповіді на запропоновані вами завдання. Обсяг відповіді на кожне з завдань 0,3 сторінки.

Подібне завдання з одного боку тісно прив'язане до фактажу певного матеріалу (в даному випадку фільму, який пропонує викладач), з іншого боку дозволяє студенту виявляти свої вподобання та смаки (вибір другого фільму), а по третє досягається використання того навчального матеріалу, який освоювався у даній дисципліні. А найголовніше, що є можливість та необхідність проявляти свою креативність у формулюванні тих чи інших пропозицій.

При формуванні творчих завдань, не лише з філософських дисциплін, необхідно враховувати поєднання жорсткого ядра знань, які має засвоїти студент згідно навчальної програми з широтою проявів індивідуальних вподобань студента, а також додавати певного виклику (емоційного, інтелектуального).

Зважаючи на сучасні тенденції щодо найбільш затребуваних навичок роботодавцями творчі завдання необхідно створювати орієнтуючись на той перелік навичок, який представлений на Всесвітньому економічному форумі в Давосі, враховувати динаміку ринку праці, витіснення певних професій та появу нових зі специфічним набором знань і вмінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ / REFERECES

1. Робота майбутнього: 10 навичок, які будуть затребувані в 2020 році. // <https://ukr.media/science/280897/>
2. Розвиток на випередження. Найголовніші навички бізнес-лідера майбутнього. // <https://forbes.ua/leadership/navichki-dlya-lideriv-15092020-90>
3. Ведишева А. Soft skills. м'які навички для успішної кар'єри майбутнього.// <https://taslife.com.ua/blog/soft-skills>
4. Pratt Mary K. Soft skills. // <https://www.techtarget.com/searchcio/definition/soft-skills>
5. Soft skills. // <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/soft-skills>

***Теклюк Анатолій Іванович кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця.
Ел. адреса: gcvr216@gmail.com***

***TekliukAnatolii – Phd of philosophy, associate professor of the Philosophical Department in Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.
E-mail: gcvr216@gmail.com***